

В. М. СКЛЯР, д.і.н., доц., завідувач кафедри історії науки і техніки НТУ «ХПІ», член оргкомітету Всеукраїнської науково-практичної конференції «Кірпи́човські читання з історії науки і техніки»

М. В. ГУТНИК, к.і.н., ст. викладач кафедри історії науки і техніки НТУ «ХПІ», секретар конференції

ПРО ПРОВЕДЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «КІРПІЧОВСЬКІ ЧИТАННЯ З ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ»

Всеукраїнська науково-практична конференція «Кірпи́човські читання з історії науки і техніки» відбулася 14 листопада у Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут». Вона названа на честь фундатора та першого директора Харківського практичного технологічного інституту В. Л. Кирпичова та була присвячена актуальним проблемам історії науки і техніки.

У конференції, організаторами якої виступили НТУ «ХПІ», Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва Національної академії наук України (Київ), Державна наукова сільсько-господарська бібліотека Національної академії аграрних наук України (Київ), Державний економіко-технологічний університет транспорту (Київ), взяли участь представники 50 вищих навчальних закладів та наукових установ, серед них 31 доктор та 72 кандидати наук. Це науковці з Національного технічного університету України «КПІ», Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Національного університету «Києво-Могилянська академія», Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара, Інституту теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова НАН України (Київ) та ін.

Географія наукового форуму охоплювала такі міста, як Харків, Київ, Дніпропетровськ, Донецьк, Черкаси, Мелітополь, Запоріжжя, Севастополь, Одеса, Миколаїв, Кіровоград, Переяслав-Хмельницький, Суми, Чернігів, Павлоград, Луганськ та Белгород (РФ).

Відкрив конференцію проректор НТУ «ХПІ» О. Г. Романовський. З розгорнутою доповіддю, яка була присвячена історії нашого університету виступив ректор професор Л. Л. Товажнянський. У своїй доповіді ректор НТУ «ХПІ» розкрив основні напрями наукової та педагогічної діяльності В. Л. Кірпи́чова, показав як втілювалися в життя ідеї фундатора ХПІ,

визначив найважливіші досягнення університету в галузі науки і техніки, інженерії і промислових розробках.

Далі зі своїми доповідями виступили вчені НТУ «ХПІ» та київські науковці. Завідувач кафедри автоматизованих електромеханічних систем НТУ «ХПІ» доктор технічних наук, професор В. Б. Клепиков глибоко розкрив проблему зародження наукової електротехнічної школи України, зокрема відзначив значний внесок професора П. П. Копняєва. Провідний науковий співробітник Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України, доктор історичних наук А. С. Литвинко акцентувала увагу на використанні методології історико-наукових досліджень для вивчення сучасної картини світу. Завідувач кафедри теоретичної механіки НТУ «ХПІ» доктор технічних наук, професор О. К. Морачковський визначив головні наукові досягнення академіка В. Л. Рвачова, ідеї якого зберегли свою актуальність і до сьогодні.

Роль збірника «Історія української науки на рубежі тисячоліть» у актуалізації досліджень в галузі науки і техніки відзначив директор центру досліджень історії науки і техніки ім. О. П. Бородіна ДЕГУТ доктор біологічних наук, професор О. Я. Пилипчук. Декан інженерно-фізичного факультету НТУ «ХПІ» доктор технічних наук, професор Д. В. Бреславський показав у своїй доповіді значення досліджень з історії науки і техніки в розвитку сучасної науки. Старший науковий співробітник Інституту теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова НАН України кандидат фізико-математичних наук О. Д. Кочерга визначила етапи розвитку української природничої термінології у ХХ столітті. Завідувач кафедри історії науки і техніки НТУ «ХПІ» доктор історичних наук, доцент В. М. Скляр окреслив сучасний стан та перспективи викладання історії і техніки в нашому університеті. Усі виступи на пленарному засіданні викликали зацікавленість в учасників конференції.

Далі конференція продовжила роботу у секціях «Методологія історії науки і техніки та методика її викладання у вищій школі», «Історія природознавчих наук», «Історія техніки», «Історія соціогуманітаристики».

У першій секції найбільшу зацікавленість викликали доповіді автора і засновника музею із Запоріжжя В. І. Баталкіної про паралельну освіту, що надає Запорізький музей-галерея прикладної кераміки та живописної творчості Іллі та Олексія Бурлай; завідувача відділу історії Державного політехнічного музею при НТУУ «КПІ» В. В. Татарчука про авіаційний напрямок освіти й техніки в Київському політехнічному інституті; старшого викладача кафедри філософії НТУ «ХПІ» В. І. Міщенко про духовність технічної творчості; к.ф.-м.н., доц., доцента кафедри загальної та теоретичної

фізики НТУУ «КПІ» Л. П. Пономаренко про становлення кафедри фізики в НТУУ «КПІ» і к.і.н., доц., доцента кафедри історії науки і техніки НТУ «ХПІ» С. С. Ткаченко про науку і освіту Харкова у ХІХ ст.

На другій секції з історії природознавства, усі представлені доповіді викликали жвавий інтерес. Насамперед це стосувалося виступів к.т.н., доц., доцента кафедри історії науки і техніки НТУ «ХПІ» А. О. Ларіна про витоки школи механіки і прикладної математики НТУ «ХПІ»; к.ф.-м.н., доц., доцента кафедри загальної та експериментальної фізики НТУ «ХПІ» М. В. Воїнової про науковий доробок Й. Кеплера; к.г.-м.н., доц., доцента кафедри видобування нафти, газу та конденсату НТУ «ХПІ» В. О. Соловйова щодо діяльності Харківської геологічної школи та к.ф.-м.н., доц., доцента кафедри загальної та експериментальної фізики НТУ «ХПІ» С. Д. Гапаченко про естетичний аспект парадигми сучасної фізики.

Третя секція з історії техніки виявилась найбільш численною. Серед доповідей, де доповідачам було поставлено чимало питань і які привели до тривалого обговорення, слід відзначити доповіді старшого викладача Академії водного господарства ім. гетьмана Петра Сагайдачного із м. Києва В. М. Василенка про доробок Г. Є. Павленка у галузі гідродинаміки та теорії кораблів, к.і.н., доц., доцента кафедри теоретичної і прикладної економіки Української академії банківської справи Національного банку України із м. Суми І. В. Ткаченко про історію технічного оснащення банків, інженера НТУ «ХПІ» С. О. Горелової про внесок випускників ХПІ у створення ракетно-космічної техніки, к.т.н., доц., доцента кафедри парогенераторобудування НТУ «ХПІ» Л. І. Тютюнник щодо становлення та розвитку наукової школи парогенераторобудування НТУ «ХПІ», к.і.н., старшого викладача кафедри історії науки і техніки НТУ «ХПІ» М. В. Гутник щодо розвитку металознавства в Україні у ХХ ст., директора науково-технічної бібліотеки НТУ «ХПІ» Л. П. Семененко про Харківських дослідників Донецького кам'яновугільного кряжу, інженера-програміста ДП «КБ «Південне» ім. М. К. Янгеля О. О. Чаплиць про конструктора ракетно-космічної техніки В. М. Ковтуненка, аспіранта кафедри історії науки і техніки НТУ «ХПІ» О. О. Подгаєцького з історії комп'ютерних шахів, викладача Дніпропетровської медичної академії Т. О. Кисільової про те, як була організована рентгенівська допомога і про підготовку спеціалістів-рентгенологів у 20-ті роки минулого століття, к.і.н., завідувача кафедри фундаментальної підготовки Західнодонбаського інституту МАУП із м. Павлограда Н. М. Кушлякової щодо діяльності Харківського відділення Імператорського Російського технічного товариства в системі робітничої освіти, аспіранта

кафедри історії науки і техніки НТУ «ХПІ» С. О. Меньшикова щодо діяльності Лабораторії швидкісних машин і механізмів, к.т.н., доц., доцента кафедри дорожніх машин Національного транспортного університету із м. Києва Н. І. Посвятенко, присвячену 105-річчю В. М. Бакуля.

Четверта секція «Історія соціогуманітаристики», нажаль, залишилась поза участю багатьох дослідників історії науки і техніки і налічувала лише 27 повідомлень. Проте за якістю викладеного матеріалу не поступалася іншим секціям.

Усі учасники конференції прийшли до висновку, що сьогодні важливе значення має обмін досвідом наукової та викладацької діяльності представників наукових та науково-освітніх установ України.

За підсумками роботи конференції була прийнята ухвала. Зокрема, науковий форум постановив опублікувати збірник статей за матеріалами конференції у «Віснику НТУ «ХПІ», запровадити спецкурс «Історія Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» для студентів першого курсу, створити в НТУ «ХПІ» Центр досліджень з історії науки і техніки ім. В. Л. Кірпічова, проводити Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Кірпічовські читання з історії науки і техніки» раз на два роки в НТУ «ХПІ».